

NYÍLT LEVÉL A MINISZTERELNÖK ÉS A GAZDASÁGI ÉS KÖZLEKEDÉSI MINISZTER URAKHOZ

Tárgy: T/16290 számú törvényjavaslat „*a gazdasági reklámtevékenységről szóló 1997. évi LVIII. törvény módosításáról*”

Tisztelt Gyúresány Ferenc Úr és Dr. Kóka János Úr!

Alulírott szervezetek nyomatékkaal kérik Önöket, hogy a T/16290 szám alatt a Parlamentnek benyújtott törvényjavaslatot „*a gazdasági reklámtevékenységről szóló 1997. évi LVIII. törvény módosításáról*” átdolgozásra, illetve további megfontolásra haladéktalanul vonják vissza.

Kérésünk indokai a következők:

1. A törvényjavaslatnak a dohánytermékek promóciójával foglalkozó részei ellentétesek az Európai Parlament és Tanács 2003/33/EK direktívájának szellemével, konkrétan annak 5§-ának 1. bekezdésével és a Magyar Országgyűlés által ratifikált, majd a 2005. évi III. törvénnyel kihirdetett Dohányzás-ellenőrzési Keretegyezménnyel. A törvényjavaslat indokolatlanul enyhíteni kívánja a dohánytermékek promóciójára a 2001. évi I. törvény által alkotott szabályokat, ezzel a lakosság egészségének érdekeit figyelembe nem véve közvetlenül súlyosbítja a dohányzás által a magyar társadalomra rótt gazdasági és erkölcsi terheket. A törvényjavaslat figyelmen kívül hagyja az Európai Bizottság azon törekvését, hogy a dohányzás járványát és annak hatásait az Unió államaiban visszaszorítsa. Azért, hogy a törvényjavaslat az Európai Parlament és Tanács 2003/33/EK direktívájának nem megfelelő szabályozást kíván bevezetni, Magyarországnak nemzetközi szinten is felelnie kell majd.

2. A törvényjavaslat kiterjeszti a dohánytermékek promóciós lehetőségeinek körét, ami visszalépés a 2001. évi I. törvénynek a dohánytermékekre vonatkozó részeihez képest. A dohányreklám – mely leginkább gyermekekre és fiatalokra hat - hatékony eszköz a dohányipar kezében a dohánytermékek népszerűsítésére, a dohányzásellenes törekvések semlegesítésére, és a dohányzás társadalmi elfogadottságának fenntartására. A tervezet 9§-a azzal, hogy a korábbi „*világméretű nemzetközi motorsportrendezvények*”-ről a „*nemzetgazdasági szempontból kiemelkedő jelentőségű eseményekre*” is kiterjeszti a tilalom alóli kivételek körét, gyakorlatilag megnyitja az utat a dohánytermékek széles körű promóciója előtt. Hiába ad a törvény vélemény-nyilvánítási lehetőséget az egészségügyi miniszternek – a 2005. évi tapasztalat alapján az egészségügyi tárca véleményét e kérdésben nem vennék figyelembe.

3. E törvényjavaslattal a kormány a társadalom és a lakosság egészsége ellen cselekszik, kiszolgálva a dohányipar és a vele érdekszövetségben álló profitorientált cégek (melyek a törvénytervezetben megnevezésre is kerülnek) érdekeit. A Dohányzás-ellenőrzési Keretegyezmény 5§-ának 3. pontja szerint „*a dohányzás visszaszorításával kapcsolatos népegészségügyi politikájuk meghatározása és megvalósítása során a Részes Felek fellépnek azért, hogy ezeket a politikákat megvédjék a dohányipar kereskedelmi és egyéb anyagi érdekeltségeivel szemben...*”. A Keretegyezmény tehát az egészség érdekeit a gazdasági érdekek fölé helyezi. A törvényjavaslat ellentétben áll a Magyar Köztársaság eme vállalásával.

4. A Világbank szerint 1999-ben a magyar állam összes adóbevételének mindössze 3%-a származott cigaretta-eladásból. Ez az egyik legalacsonyabb dohánytermékadó-bevétel a közép-kelet európai régióban, és jelzi azt, hogy a magyar költségvetés messze nem függ a dohányvertikumból származó bevételektől. Nincs tehát gazdasági-pénzügyi oka annak, hogy a promóciós tilalom kiterjesztésre kerüljön. A Világbank azzal érvel, hogy a dohányzás visszaszorulásától a Kormányoknak nem kell félniük; a dohánytermékekre nem költött pénzét ugyanis a lakosság más termékek és szolgáltatások vásárlására használja majd fel, melyeknek szintén van adóvonzata.

5. A dohánytermékek promóciójának tilalma egészségügyi kérdés. A dohányreklám-tilalom a dohányzás, főleg a fiatalok dohányzás visszaszorításának egyik legfontosabb eszköze. Ennek ellenére, ellentétben Gyurcsány Ferenc miniszterelnök Úrnak a Dr. Szili Katalinhoz, az Országgyűlés elnökéhez írt, 2005. május 20-án T/16290/1 szám alatt érkezett levelében foglaltakkal, a törvényjavaslatot a dohányzásellenes szakmával senki sem egyezettette – sőt még az illetékes állami hivatalok is meglepetéssel olvasták annak tartalmát. A törvénytervezet ily módon, sürgősséggel való előterjesztése eljárásjogi szabályt is sért.

6. A törvényjavaslat indoklása is több téves és részleges információt tartalmaz. A T/16290 javaslat 12§ 1. pontja szerint e javaslat célja a 2003/33/EK direktívának való megfelelés. Valójában a dohányipari szponzorálásra vonatkozó szabályok enyhítésével e direktívától távolodunk.

Az „Általános indoklás” II. részében kerül említésre a 37/2000. (X.31.) Alkotmánybírósági Határozat; a törvénytervezet szövege idézi: „mérlegelésének eredményeként az Alkotmánybíróság kimondta, hogy „az Alkotmányból nem vezethető le a dohányárak reklámjának teljes tilalma.” Amit azonban az előterjesztés „elfelejt” megemlíteni az, hogy az idézett 37/2000 AB határozat így folytatódik: „*Mindez nem zárja ki azt, hogy a jogalkotó további korlátozásokat fogalmazzon meg, amennyiben azokra szükség van az állampolgárok megfelelő tájékoztatása, továbbá életének, egészségének védelme érdekében.*” (Mellesleg ugyanezen félinformáció említésével került elutasításra – tévesen – a Dohányzás-ellenőrzési Keretegyezmény 13. cikkelye 2. pontja hazai bevezetésének lehetősége.)

Amit ellenben a törvényjavaslat nem kísérel meg az, hogy tiszta joghelyzetet teremtsen a dohánytermékekkel kapcsolatos promóciós tevékenységek számára. Az eladáshelyi reklám fogalmát a 2001. évi I. törvény „elfelejtette” meghatározni, majd az akkori Kormány lehetőséget adott, hogy a dohányipar, az Önszabályozó reklám-testülettel és a Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőséggel karöltve – a Gazdasági Minisztérium hallgatólagos támogatása mellett – maga határozza meg, hogy mit ért eladáshelyi reklám alatt. Az Országos Dohányfüstmentes Egyesület számos esetben lépett fel különböző bíróságokon az üzletek utcai frontját ellepő dohányreklámok ellen. Végül 2004. november 30-án a Legfelsőbb Bíróság ítéletében megállapította, hogy „*az üzlet külső homlokzata dohányáru eladási helyének nem minősül, ezért az általános tilalom alól az üzlet külső homlokzata nem mentesül.*” Ezzel tiszta joghelyzet állott elő, ezért érthetetlen, hogy jelen törvényjavaslat miért állítja, hogy „jogegységi döntés nem született” – a helyzet tisztázásához már csak arra volna szükség, hogy a törvényhozó a reklámtörvényben definiálja az „eladás helyének” fogalmát. Jelen törvényjavaslat ezt meg sem kísérli, hanem indokolatlan – és a 2005. augusztus 1-én hatályba lépő 2003/33/EK direktíva hatályba lépését veszélyeztető – alkotmányossági vizsgálatot helyez kilátásba.

Végül nem tartjuk elfogadhatónak a következő tények figyelmen kívül hagyását sem:

A XXI. század elején a dohányzás a legfontosabb magatartással összefüggő halálóki tényező Magyarországon. A hatvanas évek eleje óta véghezvitt számos kezdeményezés ellenére a dohányzás társadalmi és gazdasági terhe ma is jelentős: évente 28 ezer ember hal meg Magyarországon dohányzás következtében, többen, mint túlzott alkoholfogyasztás, közúti balesetek, kábítószer-fogyasztás, gyilkosság, öngyilkosság és fertőző betegségek miatt együttvéve.

Magyarország világszerte a férfiak tüdőrák-halálozása tekintetében és mindkét nemben világszerte a szájüregi rákok előfordulása vonatkozásában.

A dohányzás sikeres visszaszorulását ma egyre inkább az országok gazdasági fejlődése egyik zálogának tekintik. 2002-ben Magyarország nemzeti össztermékének (GDP) 4%-a veszett el dohányzás miatt, míg 1998-ban csak 2,6%-a. 1999-ben a gazdasági szempontból legaktívabb 35-64 éves korosztályban a halálozások 35%-a dohányzás miatt következett be. Az Európai Bizottság által 2003 februárjában rendezett "dohányzásellenes és fejlesztéspolitikai magas szintű kerekasztal" résztvevői arra a következtetésre jutottak, hogy az országok gazdasági teljesítőképességének egyik alapvető befolyásoló tényezője az, hogy az illető ország mennyire sikeres a dohányzás járványának visszaszorításában.

Ideje tehát, hogy Magyarország is határozott lépéseket tegyen – előre felé – a hatékonyan bizonyult dohányzásellenes lépések hazai bevezetése érdekében.

2005. május 24.

A levélben foglaltakat az alábbi szervezetek és szakemberek támogatják:

Asztmás és Allergiás Betegek Országos Szövetsége (ABOSZ)
Dohányzás vagy Egészség Magyar Alapítvány
Egészséges Városok Magyarországi Szövetsége
Egészségünkért a XXI. században Alapítvány
É.L.E.T. Alapítvány (Életünk Legyen Egészséggel Teljes Alapítvány)
Magyar Rákellenes Liga
Országos Dohányfüstmentes Egyesület
Pápai Páriz Egészségnevelési Országos Egyesület
Szövetség a dohányzás visszaszorításáért

Angelus Tamás
Dr. Pákozdi Lajos